

Megbeszélés a határőrség munkájáról

Tegnap, csütörtökön Szegeden, a megyei pártbizottság székházában dr. Komócsin Mihály, az MSZMP KB tagja, a megyei pártbizottság első titkára fogadta a BM Határőrség országos parancsnoksága és az orosházi határőrkerület vezetőit. A határőrség munkájáról, valamint a társszervekkel és a lakossággal való sokoldalú kapcsolatokról adott tájékoztatást Pál János határőr alezredes, kerületparancsnok, Tóth Imre vezérőrnagy, a határőrség ország-

gos parancsnoka pedig az országos helyzetről, a határőrség előtt álló feladatokról tájékoztatta a megyei pártbizottság első titkárát. A megbeszélésen dr. Komócsin Mihály elismeréssel szövegezte a megyénkben szolgáló határőrök munkáját, felelősségteljes hivatásuk teljesítéséről. Kiemelte, hogy a megyében működő pártiszervek és -szervezetek a jövőben is figyelemmel kísérik és a politikai munka eszközeivel segítik a határőrség tevékenységét.

Táplálkozás, népegészség

A táplálkozás és az egészségi állapot összefüggéseiről rendeztek tudományos ülést csütörtökön, Zalaegerszegen. A mintegy 150 szakember részvételével megtartott, tanácskozás fő témája a néptáplálkozás-népegészség összefüggései voltak. E téma iránt egyébként olyan nagy az érdeklődés, hogy mint bejelentették, a Magyar Tudományos Akadémia még az idén külön bizottságot alakít, annak vizsgálatára, meghatározására, hogyan, milyen körülmények között szolgálja a táplálkozás egyértelműen az egészségi állapot javítását.

A választási törvényjavaslat vitájához Csoportérdek, szövetségi politika, közéleti felelősség

Valamennyi modern állam politikai megítélésénél kiemelkedő szerephez jut demokráciájának értékelése, azaz annak figyelembevétele, hogy milyen mértékben van lehetőségük az állampolgároknak bekapcsolódni a döntések előkészítésébe, illetve meghozatalába, egy szóval a politika alakításába. Ebből eredően minden haladó állam jelentős erőfeszítéseket tesz demokráciájának szélesítése céljából az ehhez kapcsolódó intézmények fejlesztése irányában.

Ez utóbbi megállapítás a sötét, reakciós (katonai) diktatúrák kivételével általában valamennyi társadalmi rendszerre áll, így hogyné lenne igaz a „többség uralmát” megvalósító szocialista államra, hazánkra is. S mivel a politikai hatalom gyakorlásával összefüggő intézmények között meghatározó fontosságúak a képviselői szervek (országgyűlés, tanácsok), érthető, miért fordul fokozott érdeklődés az e szervek létrehozását rögzítő választási törvény tervezete felé, s miért ez a „nagy felhajtás” a tervezet társadalmi vitáját illetően.

De vajon érdemel-e ekkora figyelmet a most várható módosítás? Valóban „gyökeres változások” következnek? — Nos, gyökeres, a jelenlegi választójogunk alapjait érintő módosításokra nincs szükség, a különös figyelem mégis indokolt.

A most hatályos választási törvényünk sok szempontból ma is időtálló. (Csupán egy dologra utalok: ez is lehetőséget ad ugyanabban a választókerületben két vagy több jelölt állítására; az más kérdés, hogy ezzel a lehetőséggel csak egyre csökkenő mértékben élünk.) Egyáltalán nincs érv „a klasszikus alapelvek”, mint az általános, egyenlő, közvetlen választójog, a titkos szavazás stb. megváltoztatására. Másrészt viszont megérték a körülmények a korrekcióra. A kettős jelölések szinte teljes elszorvására miatt a választások valóban „csupán” szavazással redukálódtak. Politikai-demokratikus kultúránk növelését igényli az is, hogy az esetleges két jelölt közül a választásokat követően az egyiket ne belyegezzék bukottnak. Tényleg furcsa egy kisse, hogy azok a politikusok, akik az egész ország életében jelentős, meghatározó tevékenységet fejtenek ki, csupán egy-egy város, vagy városrész néhány utcája által határolt választókerülete lakóinak „felelnek”.

S ezzel lényegében el is érkeztünk a tervezett változtatás alapelveihez, ezek a kettős (vagy többes) jelölés általánossá tétele, a pótképviselő (illetve póttanácsstag) intézményének bevezetése, valamint országos választási lista alkalmazása a társadalmi életben jelentős szerepet játszó kiemelkedő személyiségek megválasztásában. Úgy tűnik azonban, hogy ezekben az alapelvekben jóval több tartalék van, mint amit a

tervezet felszínre hoz, ezért a későbbiekben a „tartalékokat kísérlem meg kibontani”. (A tervezet szövegét nem ismeretem, szeptember 9-én valamennyi napilapban megjelent, ezért hozzáférhető.)

A Hazafias Népfrontnak várhatóan óriási dilemmája lesz, hogy kiket javasoljon együtt jelöltek. Ha két „nehézsúlyú” politikus indul együtt, nem lesz szerencsés, mert az egyik legáltalában presztízsvesztes lesz, és az elkedvetlenítheti őt. Ha pedig „súlytalan” lesz a vetélytárs, még pótképviselővére sincs reális esélye. Ehelyett megfontolandó lehet az, hogy képviselőt és pótképviselőt (illetve tanácsstagot és póttanácsstagot) egyaránt kötelező legyen választani minden választókerületben. (Ehhez képest természetesen a jelöltek száma is kötelezően emelkedne!) Ha tehát pótképviselő (póttanácsstag) mindezt lenne, egy ciklus alatt csak igen kivételesen (mindkettő mandátumának megszűnése esetén) volna szükség időközi választásra, s ez már csak takarékoskági szempontból sem közömbös.

Föltétlenül meg kell teremteni a pótképviselő (póttanácsstag) intézmény presztízst, különben ez tartalmatlan marad. Meg kellene állapítani jogait és kötelességeit (juthasson hozzá információkhoz, választható legyen bizottságokba, a munkamegosztás révén időnként kötelezően helyettesítsen testületi üléseken, utazhasson ingyen stb.), s ez azért is indokolt lenne, mert szükség esetén azonnal teljes értékű tagja lenne a képviselői szervnek, nem beszélve arról, hogy a közélet is nyerne egy aktív embert. A két „nehézsúlyú” tehát együtt dolgozhatna a kerületért, de a „súlytalan” is vállalhathatja a jelöltséget, hiszen „nagy vetélytársa” mellett a póttagság reálisan elérhető a számára, ami a jogok és kötelességek ismeretében már nem lenne lebecsülendő.

Rendkívül érdekes az országos lista problémaköre is! Nem egy-egy ember „életművének” képviselői mandátummal való elismeréséről” van szó, hanem annak kifejezéséről, hogy a társadalmi, politikai életben, a szövetségi politika megvalósításában kiemelkedő személyiségeknek a tevékenysége túlnő egy-egy választókerület határain, és országos jelentőségű. A cél világos: ezek az emberek közvetlenül szólhassanak

bele a „nagy politika” alakításába, ne kelljen energiájukat — akár kismértékben sem — elvonni a „vetélytársjelölttel” vívódó formális csatára. A cél helyes, de kérdés, hogy e világos és helyes célt el lehet-e érni más megfelelő eszközzel. Hogy miért kellene más eszközt keresni? Azért, mert a tervezett konstrukcióban a képviselő formálisan felelőtlen — természetesen a szó jogi (álmajagi) értelmében —, senkinek sem köteles beszámolni képviselői munkájáról, nem hívható vissza, mert erre az ország összes választójogosult állampolgára együtt lenne jogosult, ami képtelenség. Az országgyűlés „visszahívási joga”, formailag kizárt.

Visszahívni a választók jogosultak, a képviselői szervnek az a joga, hogy kizárhatja tagjait, nem visszahívás, hanem más, például összeférhetetlenség vagy esetleg legyen felmentés, mint új fogalom. Nem állhat elő az a furcsa helyzet, hogy például egy társadalmi szervezet választott vezetője jut képviselői mandátumhoz, és bár a szervezet már leváltotta, ő „saját jogán” képviselő marad. Mi lehetne a megoldás? A képviselők mintegy tíz százaléka a választási törvényben meghatározott társadalmi, szakmai, érdekképviseleti stb. szervek válasszák (delegálják) az országgyűlésbe! Ezáltal direktvebb módon érvényesülhetne a területi elv mellett a csoportérdekek képviselése is. A törvényi meghatározás során figyelemmel volnának a szövetségi politika kívánalmaira. Ekkor belépne a képviselő felelőssége is, mert az a mögöttes, a küldő szervezet szemben terhelne — e szervezet visszahívhatná az általa választott (delegált) képviselőt.

Mindezek a megjegyzések csupán a tervezett változás fő irányait érintették, s csak egy véleményt jelentenek a sok közül. Előszörben a vitatható pontokra igyekeztem a figyelmet irányítani, éppen azért, hogy kiderüljön: érdemes figyelmesen elolvasni a tervezetet. Az értékei is csak akkor érzékelhetők igazán. A fő erénye azonban így is nyilvánvaló: a választási rendszer demokráciájának bővítésével az egész társadalmi demokráciájának erősítését célozza. És ez nemes erény!

Dr. Tóth Károly
egyetemi adjunktus,
JATE Állam- és Jogtudományi Kar

Mi is hát a luxus?

Lakásnézőben a Cinke utcában

Telefonüzenet S. J.-től: „Igazán kellemes benyomást lehetnek annak, aki a Délmagyarország múlt vasárnapi számában látta az Észak-Újszegeden, a paneles családi házakról készült fotó-összeállítást. E véleményt akkor sem kell módosítani, ha az ember a helyszínen jár: az épületek valóban szépek, a családi házas lakótelep egyre otthonosabbá válik. Kívülről nézve. Ha őnt érdekli, hogy belülről szemlélődvé, ottlakóként miként változhat e megítélés, kérem, jöjjön el. Beszélgetünk arról, milyenek is ezek az újszegedi paneles sorlakások.”

Elmentem hát lakásnézőbe a Cinke utcába.

Nem előzetes elképzelések nélkül, persze. E lakástípusokat már tervrajzaikról is ismerem, krónikásam voltam az első házak építésének, látványt kész lakásokat, igaz, akkor még lakó nélkül. Tudom, mennyit kellett hadakoznia a tervezőnek, hogy legyőzze a minden új megoldással szembeni kivitelezői ellenkezéseket, hogy meggyőzze partnereit: családi házas rendszerben készülő lakásokról lévén szó, különös gonddal kell ügyelni a részletekre — hiszen a lakástulajdonos tetemes összeget gombol a kulcsátvétel pillanatában. (Meg aztán ilyen körülmények között az apróbb hibák is felnagyotodnak!) Mindezek tudatában azt vártam, hogy S. J. majd könnyen orvosolható, a szokásos garanciális javítások fogalmkörébe tartozó észrevételeket tesz, s én majd azt válaszolhatom, megvan e panaszok intézésének a járt útja, induljon el rajta.

Nem így történt.

Csokorba szedtük ugyan a Cinke utcai apró panaszait is, ezekből azonban az általánosítható következtetések kívánakoznak nyilvánosságra — S. J. és szomszédjai véleménye szerint is. Mindenekelőtt az, hogy noha az első beköltözők lassan már egy éve újítják a lakás használatát közbenei tapasztalatokat, ezekre mindeddig senki sem volt igazán kíváncsi. Vagy legalábbis hivatalosan nem.

Miről beszélnének, ha megkérdeznék őket?

Kezdjük a bejáratnál, a kertivel. A kapun csak személygépkocsik, legjobban esetben teherautók férnek be — a költözés azonban, minimum négyzetméteres lakásokról lévén szó, jobbára teherautókkal bonyolítható le. Cipelegtek hát kézben a bútorokat az utcáról, noha csak 15—20 centiken múlva a parkolás kényelme. (Rájöttek erre már a DÉLEP-ek is a kertekbe földet hordó teherautók számára az újabb

házaknál átmenetileg befejezetlenül hagyják a kerítést. Nem lenne egyszerűbb — a lakókra is tekintettel — a kertkaput nagyobbítani?)

Néhány, vagy a tervezés-kor, vagy a kivitelezés-kor „becsúszott” baki: a földszinti nagy szoba kétszárnyú ajtaja úgy nyílik, hogy a villanykapcsolót éppen eltakarja. Előbb be kell lépni a szobába, s az ajtószárny mögé nyúlva lehet aztán lámpát gyújtani. Az előszobában nyitható ablak van, nyilván azért, hogy a házigazda megnézhesse, ki az, aki csönget. Csakhogy az ablakszárny elé még egy átlátszatlan katedrálüveget is beépítettek — így aztán nyitni az ablakot teljességgel felesleges. Az előszobai bukóablakot meg lehetetlen is — előtte pár centivel csövek húzódnak. Akkor minek?

A hat-hat lakást kiszolgáló közös tévéantenna erősítődoboz az egyik lakás padlasterében található. Ha annak tulajdonosa egy hónapra elutazik, a többiek nem férnek hozzá, hiba esetén adig legalább nyugodt esték vannak... De tréfán kívül: az efféle, a használhatóságot korlátozó apróságok valószínűleg kiiktathatóak lennének!

A már jóval egymillió forint fölött járó lakásárak kifizetői a garanciális kötelezettséggel kapcsolatban elmondták: a gázvezetékek dugulását, a szennyvízelvezetés hiányosságait, a felpuhózott padlószőnyegek, a beázó manzardablakokat olyan hibáknak tartják, amelyek előfordulhatnak ugyan, de nem törvényszerűen. Azaz, padosabb kivitelezéssel, a műszaki átadásakor tanúsított több figyelemmel lehetnének a tulajdonosok válláról a birtokbavétel örömet megkeserítő terheket. „A szavatossági üzem munkatársai készségesek, első szóra besorolják bejelentésünket a többi közé. Csak hát ki tud napokat várni, ha a szennyvíz visszafelé folyik a fürdőszobában? Természetesen keresünk szerelőt a saját költségünkre, vagy ismerőseinket kérjük meg a javításra.” Általánosítva: míg egy paneles lakásszövetkezeti vagy IKV-házban a lakóknak van kihez fordulniuk gyorsjavítási igényükkel, az OTP-értékesítési újszegedi sorházakban magukra vannak utalva. És a türelmükre, a kitaratásukra.

A hibákra nincs gazdájuk. A vételefolyóba „beleakadt” betonomb miatt fel kell törni a burkolatot — felelőse nincs, szenvedője a lakó. A beázásoknak is, a kádra lesúrolhatatlan ráégett hegesztési maradványoknak is. Hogy egy fél-méternyi tartaléktapétaához

sem tudnak hozzájutni. Hogy laikus szemmel is látható: a tetőcserepek nem zárnak jól. És után jön még az őszi esőzés, a hófúvás! A bádogos az asztalra mutat, az asztal a szigetelőre. Már ha egyáltalán sikerül szakiparost odacsalni — jó néhány ellógott munkanap árán.

„Mi jól tudjuk” — mondja S. J. — „hogy majd a műszaki átadástól számított egy év múltán (igaz is, miért nem a beköltözéskor indul a szavatosság stopperje?) a hibajegyzéket átnyújtjuk, s megkapjuk a bennünket megillető forintokat. Csakhogy a pénzzen nem tőmhetjük be a réseket, nem tudunk újrcserepezni, padlasteret szigetelni. A pénzen megvásárolható munkáerőt egyszerűen már telemesztette ez és a többi ház. Enyhén szólva, luxus, ha újra meg kell fizetni az első kísérletre rosszul végzett, hanyag munkát. Olyan lakásban, amelyeket a város közvéleménye luxusnak tart...”

Mi is hát a luxus?

Azt hiszem, S. J.-nek van igaza, amikor utolsó tromfként kihív a teraszra, s megmutatja az esővíz levezetésére szolgáló sajátos megoldást. Kérem, nem fogják elhinni: a tetőről lefolyó víz bádogsatornája éppen hogy csak átfordul a függőleges irányba. Ott fenn, embermagasságnál feljebb véget ér a cső, és egy ujnyi vastag láncban folytatódik, le a földig. Ez lenne hivatott levezetni, mondjuk, egy kiadós zápor minden vizét? Igen. Ez hát, a luxus — a primitív „pazarlások” fajtájából való.

Lám, mégis belesodródtam a részletek, az apróságok sorolásába. Talán mert bízom benne, hogy „sok kicsi sokra megy”. Hogy az apró bosszúságok korántsem teljes listájának végén átfogóbb következtetések megfogalmazására serkenthetem e sorok érdeklődő és érdekelte olvasóit?...

Pály Katalin

Eszmezsere

Az agitációs munka időszaki feladatairól, az MSZMP Politikai Bizottságának 1983. június 7-i határozata folyamatos végrehajtásának tennivalóiról négy megye (Bács-Kiskun, Békés, Szolnok és Csongrád) pártbizottságainak PMO-vezetői agitációs felelősei, oktatási igazgatóságainak pártépítési igazgatóvezetői és a megyei lapok pártrovátának vezetői tegnap, csütörtökön tájékoztatást adtak az eszmezserekről. Szegeden, a megyei

pártbizottság oktatási igazgatóságán, Vitaindító előadást Lányi György, az MSZMP KB agitációs és propagandaosztályának alosztályvezetője tartott. Kiemelte a legfontosabb feladatcsoportokat, a határozat egységes értelmezésének jelentőségét.

Az eszmezsereben szó esett az agitátorok képzéséről, az agitációs munka tárgyi és személyi feltételeinek javításáról, a határozat érvényesítésének gyakorlati tennivalóiról.

Képviselők megbeszélése

A szanatóriumi ellátás helyzetéről, korszerűsítéséről és integrációjának további lehetőségeiről tanácskozott csütörtökön Mátraházán Pesta László elnökléssel az országgyűlési szociális és egészségügyi bizottság. A szanatóriumi ellátás helyzetéről Illés Béla, az Egészségügyi Minisztérium főosztályvezetője, a Mátrai Állami Gyógyintézet integrációjával kapcsolatos tapasztalatokról Nagy György főigazgató tartott beszámolót.

Az előterjesztések alapján a bizottság úgy foglalt állást, hogy az utóbbi évtizedekben elért eredményekre alapozva, meg kell változtatni az egészségügyi ellátás külföldi területei között kialakult arányokat. Elsősorban a hosszú ápolást igénylő betegek elhelyezésének lehetőségeit, s ezen belül is a szanatóriumi ágyak számát kell növelni. A jelentős szükségletet kielégítő szanatóriumok zsúfoláltak.

A megoldásokat, mint az üléseken hangoztatták, az egészségügyi ellátottság lehetőségein belül kell keresni. Ilyen szempontnál sürgettek többek között a szanatóriumok közötti jól megtervezett és rendszeres szakmai kapcsolatot létrehozását, az egyes intézetek munkájának összehangolását, egymás folyamatos informálását. Jó példaként említették ebben a vonatkozásban a mátrai intézetek integrációját.

Szóba került a tanácskozásban a SZOT gyógyüdülőinek jobb kihasználása is. A SZOT üdülési főigazgatóság, mint rámutattak, mintegy ötezer olyan gyógyüdülőhelyi ágygal rendelkezik, amely nagymértékben kihasználható a rehabilitáció területén az egészségügyi tevékenységet, de még a kiaknáltatás is nagyobb arányban tehermentesíthető az állami szanatóriumokat,